

Samtalegrupper for etterlatte

— et fristed for følelser

— Som kirke har vi et budskap å forvalte som er helt unikt, troen på Ham som er Herre over liv og død. Det er og blir et privilegium når vi, i møte med mennesker i eksistensiell krise, på en varsom måte kan peke på Ham som kan gi håp og trøst selv i det dypeste mørke, sier Grete Fiksdal om sine erfaringer med sorgarbeid blant etterlatte. Hun er soknediakon i Klepp menighet på Jæren. Med sine 12.000 innbyggere er kommunen preget av jordbruk, verkstedindustri og servicenæringer særlig knyttet til bygdebyen Kleppe.

Menighetens systematiske samtaletilbud til alle som mister ektefelle eller barn ved dødsfall, startet i januar 1987 etter et forberedelsesarbeid som involverte såvel sokneprest som helse- og sosialetaten i kommunen.

gets formann og soknediakonen. Disse hadde en bred faglig og menneskelig erfaring.

Fag og erfaring

— Allerede fra starten av ville vi lete etter mennesker med egen erfaring fra sorg og kriser, gjerne i kombinasjon med faglig utrustning. Den som selv hadde opplevd sorg, måtte ha et gjennomarbeidet forhold til dette. Helst burde det ha gått et par år etter dødsfallet. Hos oss fant vi fire personer i tillegg diakoniutvalgets formann og soknediakonen. Disse hadde en bred faglig og menneskelig erfaring.

Åpent tilbud

Fiksdal ønsket ikke å etablere tiltaket som et rent menighetstilbud. Mennesker skulle oppfatte det som åpent og uavhengig av deres eget livssyn og tilknytning til kirken. Det ble innledet et nært samarbeid med det offentlige helse- og sosialapparat. Kommunelege, helsesøster og barnelege bisto planleggingen og tjenesten ble innlemmet i kommunens helse- og sosialplan.

Den første tid

— Målsettingen for gruppene er ikke at det skal drives terapi ved sterke sorgavvik. Det krever faglig ekspertise på et annet nivå. Funksjonen er først og fremst forebyggende. Gruppene skal være en støtte for sørgende personer gjennom en avtalt periode. Det skal gi hjelp til å

Sorg mer synlig

— At mennesker som opplever sorg er blitt mer synlige i vår tid, er kan hende et nødvendig motstykke til å være bortgjemt og ofte glemt. Kanskje dette hjelper oss som samfunn til å ta slike følelser på alvor hos hverandre. Altfor lenge har vi satt likhetstegn mellom glatt ansiktsmaske der svakhet ikke syns, effektivitet og profesjonalitet.

Grete Fiksdal mener at det på den annen side kan vises ufornuft overfor sørgende som i en avkledd situasjon med redusert dømmekraft vil være takknemlig overfor en hver interesse som blir vist. En «omsorg» kan være god i øyeblikket. Men mange har angret seg i ettertid, ofte med god grunn.

— Som kristen kirke trenger vi å vite hva vi gjør. I tro på Gud får vi prøve å finne all mulig kunnskap, for best mulig å møte sørgende mennesker med diakonal omsorg, uansett hvor de måtte

befinne seg på troens vei.

Samtaletilbud

Når soknediakonen i Klepp så nødvendigheten av å etablere et samtaletilbud for etterlatte, var det på grunn av de mange tegn på at det sosiale nettverk ikke alltid er sterkt nok. Alle opplever sorg og tap i livet og de fleste greier å gjennomleve sorgen ved venners og familiens hjelp. Men hun har også sett mange gå i stå, særlig etter å ha mistet barn eller ektefelle. Mange, selv aktive menighetsfolk, har isolert seg.

Fag og erfaring

— Allerede fra starten av ville vi lete etter mennesker med egen erfaring fra sorg og kriser, gjerne i kombinasjon med faglig utrustning. Den som selv hadde opplevd sorg, måtte ha et gjennomarbeidet forhold til dette. Helst burde det ha gått et par år etter dødsfallet. Hos oss fant vi fire personer i tillegg diakoniutval-

PRAKTISK DIAKONI

gjennomleve tapets første tid. Å møte andre i samme situasjon vil bidra til å normalisere egne reaksjoner og virke positivt på det arbeid en sorgprosess er. Samtidig gir gruppene en mulighet til å oppdage faresignaler og oppmuntre til å søke faglig hjelp.

– Vi valgte små grupper med fra 3 til 6 deltagere slik at mennesker med mest mulig lik sorgsituasjon kunne komme sammen. Ledernes oppgave er å lede samtalen og ivareta reaksjoner som kommer opp, og bidra til å normalisere disse.

– Å søke hjelp er et stort skritt å ta for de fleste. Ofte ser de heller ikke sitt eget behov. Min erfaring i dette arbeidet er at når tilbudet gis i fanget, er det lettere å ta imot. Fiksdal kan fortelle at folk er glade for å bli spurt selv om de velger ikke å delta. Når de vet at alle i samme situasjon får tilbudet, er den saken grei.

Frivillige medarbeidere

– Vårt tilbud er basert på små samtalegrupper oftest ledet av frivillige medarbeidere i menigheten og skal være et fristed for følelser. Sorgarbeid kan lett oppfattes som et område for spesialister. Dette kan virke ødeleggende på folks naturlige evne til å gi støtte. Også prest og diakon kan havne i ekspertrollen. Vi trenger på den ene side å styrke vår innsikt og kunnskaper, men kunnskapen skal også brukes innenfor det Bibelske anliggende «... å utruste de hellige så de kan utføre sin tjeneste», slik det fremgår av Efeserbrevets 2. kapittel.

Kan vi bruke vår faglige bakgrunn til å utdanne, veilede og oppmuntre mennesker, som selv har gjennomlevd kriser i livet, får vi gode gruppeledere. Den som opplever sorg trenger vel så mye å bli forstått som å bli forklart. Hvem er mer kvalifisert til det enn den som selv har vært i sorgens dype dal og kommet litt videre i livet.

Ikke for privat

I Klepp har de også valgt ikke å gjøre gruppene for private, men benytter lokaler på menighetskontoret og helsestasjonen. Hvert gruppemøte er på 1 1/2 time, i startfasen hver 14. dag, senere med en måneds mellomrom og til sammen seks ganger. Flere møter kan avtales dersom det er ønskelig. Særlig har det vist seg å være aktuelt i tilknytning til høytider, ferier og minnedager som deltagerne gruer seg for og ønsker støtte til å møte.

En gjensynssamling anbefales også som en myk avslutning etter noen måneder. Men sorggruppene skal være midlertidige til holdssteder på veien til å etablere nye naturlige fellesskap.

Praktisk organisering

Selve apparatet omkring organiseringen av tilbudet ivaretas av prest, menighetskontor og diakon. Prestens kontakt med alle etterlatte skjer som regel ved sørgebesøk i hjemmet før begravelsen. Han orienterer om tilbudet og at de vil bli kontaktet i løpet av de første ukene etter begravelsen.

Menighetskontoret holder oversikt over dødsfall og etterlatte og i noen tilfeller utveksles kontakt med helsestasjon og legesenter. Ikke alle begravelser foregår på hjemstedet og ved sen abort eller dødsfall kan praksis med egen grav være ulik. I Klepp ser man det viktig at også disse får et tilbud.

Soknediakonen tar så direkte kontakt med etterlatte. Det skjer i første omgang gjennom skriftlig informasjon ca. 2 uker etter begravelsen. Unntaksvis blir etterlatte fulgt opp av prest eller diakon med flere hjemmebesøk i den første tiden fordi situasjonen krever det.

Brevet blir fulgt opp med telefonsamtale etter en uke. Det viktigste er da å møte vedkommende i den situasjon han eller

hun er i. Dersom ønsket om deltagelse i gruppe eller annen oppfølging er tydelig, går diakonen videre med slik tilrettelegging.

I etableringen av gruppene blir det tatt hensyn til å samle mennesker i lignende situasjon, men også ønsket om at ventetiden ikke skal bli for lang, før gruppen etableres. Da det også drives lignende grupper i nabomenigheten, skjer det også et samarbeid på tvers av menighetsgrensene om etableringen av grupper.

Værre før det blir bedre

– Det første møtet danner et viktig grunnlag for gruppens videre funksjon. Kaffe, te og enkel bespisning er en god døråpner for å bli litt kjent med hverandre. Innledningsvis snakker vi om viktige forutsetninger som taushetsplikt, frihet til å tale eller tie, frihet til å være seg selv i måten å vise følelser, gruppeledernes behov og fastsetting av nødvendige avtaler om møtedager form etc.

– Deretter inviteres det til en «delerunde». Ved avslutningen prøver en også å forberede hverandre på at dette i første omgang kan få «såret til å blø på nytt» og gi urolige dager for enkelte.

– De videre samvær går som regel lettere enn det første, og mange må innrømme at de faktisk gleder seg til å møte gruppa på nytt. Isen er brutt og gruppen er allerede blitt et fristed for de fleste. Enkelte orker likevel ikke slikt fellesskap og velger å trekke seg etter første samvær. Disse får alltid tilbud om annen kontakt. Samlingene tar som regel utgangspunkt i «hvordan har det gått siden sist?» Her blir gjerne kveldens tema satt ut fra spørsmål og tanker som er blitt reist. Andre ganger kan artikler eller lignende danne utgangspunkt for samtalen.

Grete Fiksdal innrømmer at

Forts. side 15.

ORGANISASJONSNYTT

Menighetshøgskolen er i gang

Det er en stor begivenhet både for samfunn og kirke at *Den norske kirkes menighetshøgskole er etablert, og har begynt sin undervisning i gode lokaler i Stavanger*. 9 studenter har begynt sin utdanning på 1. års heltids studium. Blant dem er lærere, en organist, en NORAD-arbeider og andre som ønsker å kvalifisere seg spesielt for kirkelig tjeneste. De er i alderen 22-40 år, og representerer spennende muligheter!

Diakonhøgskolen Diakonforbund (Danmark)

har for en rekke år siden tatt initiativ til utdanning av diakoner i Bangladesh. Det pågår nå forhandlinger med henblikk på å overdra regnskaps- og tilsynsfunksjonen ved skolen til Santalemisjonen, ut fra Diakonforbundets ønske om å trekke seg helt ut. Diakonforbundets ønsker imidlertid å bevare forbindelsen til Diakonskolen i Bangladesh gjennom informasjon og ved å gjøre diakonene der til ekstraordinære medlemmer av Diakonhøgskolens Diakonforbund.

Kristne familier i nøkkelrollen

– I 90-årene vil den kristne familien i nærmiljøet spille en nøkkelrolle i evangeliseringsarbeidet vårt. mange ikke-kristne kjenner seg – midt i sin søken – fremmed for bedehus og kirker. Dette tilsier en ny og offensiv satsing på mulighetene knyttet til hjemmet og nærmiljøet. Og her burde i aller høyeste grad indremisjonen være på banen – som fremfor alt skal være en nærmisjonsbevegelse.

(Ole-Magnus Olafsrud
FFoR)

Familieinstitutt åpnet i Skien

Landets første Familieinstitutt ble åpnet torsdag 31. august i nærvær av representanter fra stat, kommune og kirke, samt mange av de organer og institusjoner som vil kunne nytte et slik institutt. Instituttet vil bli et kurs- og seminarsenter som kan benyttes av alle som arbeider med familiespørsmål i dette området, f.eks. folk innen skoleverket, helse og sosialvesenet, barnepsykiatri og menigheten. Det er Grenland Familierådgivningskontor som har tatt initiativ til instituttet, som har fått lokaler i tilknytning til den øvrige virksomheten som holder til i den gamle Grand-gården i Nedre Hjellegt. i Skien.

(Bispedømmestikka)

Samarbeid for diakoni

Det utarbeides nå planer for et nærmere samarbeid mellom Menighetssøsterhjemmet og Indremisjonselskapet når det gjelder satsing på tiltak innen evangelisering og diakoni. Indremisjonselskapet er opp-tatt av at samarbeidet bidrar til å realisere strategiplanen for 1989-92.

(Dag Arthus Aasbø FFoR)

Behandlingssted for rusbrukere kan bli nedlagt

Kalfar-kollektivet for behandling av stoffmisbrukere vil bli nedlagt hvis ikke Hordaland fylkeskommune og Sosialdepartementet kan støtte arbeidet. Kirkens Sosialtjeneste har nå brukt 4-5 millioner, og styret ser det ikke som riktig å satse mer.

Gjenvalg i Diakonforbundet

Jostein Idland ble gjenvalgt som leder i Diakonforbundet på

Generalforsamlingen i slutten av september. De øvrige medlemmene av sentralstyret er Dag Terje Finnbakk, nestleder Guro Hellgren, Kjell Arne Medhaug, Kjell-Henrik Henriksen (6ny), Knut Marton Leine og Geir Gundersen. Varamedlemmene er Margarethe Hatløy (ny), Trond Staff (ny), Berit Nerheim Andersen (ny), Per Andreas Ulvedal, Irene Larsen og Kai Ingolf Johannessen.

Forts. fra side 7

man i arbeidet må være varsom med direkte kristen forkynnelse siden arbeidet blir presentert som et åpent felles tilbud mellom kirken og kommunens helsetjeneste.

– Men det er likevel klart for alle at vi ikke er såkalt nøytrale. Dette lar seg likevel godt forene med respekt for den enkeltes tro eller ikke-tro. Dersom det er vanskelig å imøtekomme særlige sjelesørgeriske behov i gruppen, prøver vi å tilby personlig kontakt. Det samme gjelder medisinske og psykologiske behov som måtte vise seg nderveis.

Personlig har Grete Fiksdal og hennes medarbeidere funnet hjelp i kurs bl.a. i kriseintervensjon ved sosialhøgskolen og kurs for sorggruppeledere ved sjelesorgsenteret i Stavanger. Dette skjedde parallelt med planleggingsarbeidet i et år som også ble en mental forberedelsestid til oppgaven.

LKA

(En mer omfattende dokumentasjon av Grete Fiksdals erfaringer vil bli tilgjengelige i foredragssamlingen fra Geilokonferansen hvor landets diakoner delte av sin erfaring. Samlingen kan bestilles fra redaksjonen).